

LÄRARHANDLEDNING - DJÄVULSGAPET

Lärohandledning skriven av Linda LM Schön

SAMMANFATTNING AV BOKENS HANDLING:

Snart trettonåriga Jasmin har växt upp tillsammans med sin pappa. Mamman lämnade under oklara former när Jasmin var liten och har sedan dess bara sporadiskt hört av sig. Under uppväxten har Jasmin brottats med många motstridiga känslor - saknad, sorg, ilska, otillräcklighet och av att ha blivit övergiven. Hon har skyddat sig fram dem bakom en hård mur av ilska. Men alla obesvarade frågor gnager i henne så gott som dagligen.

En dag får hon ett brev från sin mamma som vill träffas. Efter att ha velat fram och tillbaka bestämmer Jasmin sig för att åka till Teneriffa och tillbringa sommarlovet med mamma. Det blir en sommar fylld av skratt, konflikter, tårar och möten med nya människor.

I mammans hus hittar Jasmin ett par ballerinskor och andra tillhörigheter som vittnar om att en liten flicka bott där tidigare. Ingen vet vad som hänt med henne eller hennes familj. Det är som om de bara gått upp i rök. Jasmin bestämmer sig för att ta reda på vad som hänt flickan. Till sin hjälp har hon jämnåriga Eddie, en pojke vars familj driver en restaurang inte långt från mammans hus.

Sökandet leder dem till ett nunnekloster, en källare fylld med kvarlämnade saker och får en upplösning som ingen av dem kunde ana. Parallellt med att Jasmin försöker lösa mysteriet med den försvunna flickan så berättar mamman om varför hon övergav Jasmin. Mamman gör sitt bästa för att förklara sin bild men glömmar att lyssna på Jasmins frågor.

Cirkeln sluts för den försvunna flickan som Jasmin och Eddie mot alla odds slutligen hittar. Det samma går inte att säga om Jasmin och hennes mamma. Jasmin är inte redo att förlåta sin mamma men är beredd att fortsätta försöka. Hur det ska gå för deras sköra relation vet nog ingen av dem. Men båda är säkra på att det aldrig är för sent.

SYFTET MED BOKEN:

Boken riktar sig primärt till barn i åldern 8-13 år. Som högläsningbok fungerar den utmärkt för alla åldrar. Den är indelad i korta kapitel, skriven med ett lättläst språk och en spännande handling som driver läsaren framåt i boken. Även ungdomar upp till 16 år kan med fördel använda boken för att öva upp sin läsförmåga. Handlingen i boken är mogen och skriven för att passa både äldre och yngre läsare.

Författaren har valt att ha övergivenheten som tema för Djävulsgapet. Främst behandlas det i mamman som överger Jasmin men återfinns i mysteriet med den försvunna flickan. Även hon övergavs av sina föräldrar och lösningen av mysteriet ger Jasmin viss förståelse för sin mammas agerande.

Syftet med boken, förutom att den ska locka till läsning, är att barn och ungdomar som kunna identifiera sig eller reflektera över barn som lämnas av sina föräldrar. Oavsett vilket skäl som föräldern har att lämna sitt barn, t.ex. för ett jobb på annat ort eller utomlands, så påverkas barnet. Handlingen väjer inte för det mörka och svåra. Dessutom visar boken att inte alla problem har en enkel lösning men om båda är villiga att satsa är det aldrig för sent.

LÄRARHANDLEDNING

LÄSNING I KLASSRUMMET ELLER I MINDRE GRUPPER (BOKKLUBBAR)

Boken skrevs för att få barn och ungdomar att läsa samt för att inspirera till samtal om svåra ämnen. Det är viktigt att det finns många olika sorters böcker men författaren tycker att det är angeläget att barn ska kunna identifiera sig i handlingen. Boken är således spännande och lättläst för att läsaren ska dras in. Sedan vävs mörkare och svårare ämnen in i handlingen. Om boken används för högläsning rekommenderar författaren att varje läspass inleds med en kort återblick. Något som läraren och eleverna gärna får göra tillsammans.

För att locka till fortsatt läsning är det avgörande att läsningen inte blir en fråga om prestation. Tvärtom är det viktigt att läsning är lustfyllt och du som lärare bidrar i högsta grad. Så använd gärna hela din inlevelseförmåga när du läser högt för klassen.

Ett annat alternativ är att dela in klassen i mindre grupper s.k. bokklubbar. Här kan eleverna läsa högt för varandra utan att deras läsförmåga bedöms. Låt sedan dem få uttrycka sina tankar och åsikter om boken. Delta i gärna i samtalen och läsningen men var tydlig med att det enda målet med övningen är att locka till läsning och att prata om böcker. Författarens bestämda åsikt är att om prestation och bedömning lyfts bort kommer eleverna lättare öppna upp sig och delta i samtalen.

Låt bokklubbarna sedan redogöra för boken de läst och vad samtalen handlat om. Underlätta detta genom att ge förslag och exempel på hur de kan återberätta / diskutera / fundera / argumentera.

INFÖR LÄSNINGEN

Dela in eleverna i mindre grupper. Detta rekommenderas oavsett om boken främst kommer att användas för högläsning. Det kan finnas många tillfällen då det likväl är lämpligt att eleverna får diskutera i mindre grupper.

Berätta att ni ska läsa en bok som heter *Djävulsgapet* och låt eleverna först spåna i sina bokklubbar. Vad tror de att boken handlar om? Vilken information får de av titeln? Av omslaget? Har de sett ett liknande omslag tidigare? Vad handlade den boken om?

Låt dem sedan läsa baksidestexten. Vad avslöjar den? Vilka bilder ser de framför sig? Vad tror de kommer att hända i boken? Vilka förväntningar har de på boken?

Be dem titta på omslaget och jämföra den med baksidestexten.

Återupprepa sedan gärna övningen i klassrummet. Det går naturligtvis att göra övningen enbart i storgrupp. Författarens uppfattning är att fler personer vågar att öppna sig i mindre grupper därför rekommenderas bokklubbsformatet. Uppmuntra eleverna att göra förutsägelser. Berätta gärna hur ni kommer att jobba med boken de kommande veckorna så att eleverna känner sig delaktiga i strukturen.

UNDER LÄSNINGEN

Förberedelse

Det rekommenderas att läraren läser de kapitel som är aktuella i förväg. På så sätt kan läraren bedöma vilka ord som är svåra, vilka stanna upp delar som är aktuella, samt kan organisera eventuella gruppdiskussioner eller argumentationer. Det gör också att läraren kan bedöma tidsåtgången, hur mycket eleverna hinner läsa.

Stanna upp

Det finns flera ställen i boken där det går att stanna upp för att jobba eller samtala vidare. Det är tillfällen där läraren kan tillhandahålla eleverna kompletterande information om sådant som berörs i boken. Några exempel:

Kapitel ett:

Diskutera begreppet vårdnadshavare. Att barn har en eller flera vårdnadshavare som är juridiskt ansvariga för barnet. Att om man har två föräldrar som bor ihop har de ofta gemensam vårdnad. Det innebär att de gemensamt är ansvariga för barnet. T.ex. ska båda vårdnadshavarna skriva under en passansökan eller underrättas av myndigheter. Om föräldrarna är skilda eller en förälder avlidit/försvunnit kan en förälder anförtros vårdande ensamt. Det finns även andra slags vårdnadshavare som inte är en förälder. Av lag (föräldrabalkens 6 kapitel) *framgår att ett barn står under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem, om inte rätten har anförtrott vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare eller åt en tillfällig vårdnadshavare. Vårdnaden om ett barn består till dess att barnet fyller 18 år.*

Kapitel fyra:

Utgå från Stefans företag och den kostnadsfria utbildning han erbjuder. Diskutera hur det fungerar i den svenska skolan (som är kostnadsfri). Hur ser det ut i andra länder? Här kan man även diskutera skolplikten. Att barn som är bosatta i Sverige har rätt till utbildning och att nästan alla har skolplikt. Det innebär att barn måste gå i skolan och ska delta i skolans verksamhet. Jämför gärna med hur det är i andra länder. Förslagsvis i Finland som har läroplikt.

Kapitel sex:

Diskutera fördelarna med att kunna flera språk. Fråga vilka i klassen som talar fler språk än svenska. Kanske vill de berätta vilka språk och varför de kan andra språk än svenska. Be dem nämna någon situation där de haft nytta av att kunna ett annat språk. Sådana diskussioner kan bidra till ökad förståelse för varandra och även inspirera andra till att lära sig ytterligare språk.

Kapitel nio:

Socialtjänstens roll och ansvar utifrån ett barns perspektiv. Att föräldrarna/vårdnadshavarna i första hand svarar för barnets vårdnad och uppfostran men att socialtjänsten stöttar dem. I vissa fall tar socialtjänsten över ansvaret för barnet då föräldrarna inte mår med sitt uppdrag av olika skäl. Socialtjänsten bidrar som sagt med insatser på frivillig väg men kan i de allvarligaste fallen tvingas ta över vårdnaden helt. Gå gärna in på Barnombudsmannens hemsida och lär er mer om Barnkonventionen.

Kapitel femton:

Diskutera föräldraansvaret. Av lag (föräldrabalken 6 kap.) följer att ett barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god uppfostran. Det är den som har vårdnaden om ett barn som ansvarar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov blir tillgodosedda. Den har även ansvar för tillsyn av barnet utifrån barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. Vårdnadshavaren ska bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning. Dessutom ska vård-

nadshavaren hålla barnet under uppsikt eller vidta andra åtgärder för att förhindra att barnet inte orsakar skada för någon annan. Vårdnadshavare och föräldrar kan bli skadeståndsskyldiga för de skador ett barn orsakar.

Kapitel sjutton:

Diskutera föräldrar som lämnar sina barn av olika skäl. Förklara begrepp som utlandstjänstgöring, arbete på annat ort och varför man som vuxen ibland anser att man måste lämna sina barn. Låt barnen diskutera om det finns mer godtagbara skäl än andra. Är det t.ex. mer okej att lämna sitt barn för att tjäna ihop pengar till mat än att medverka i en stor filmproduktion i ett annat land. Spelar det någon roll för barnet som blir lämnat.

Kapitel tjugofyra:

Diskutera begreppet för sent. Kan det någonsin vara för sent? Går relationer alltid att reparera? Kan eleverna ge ett exempel på när det kan vara för sent?

EFTER LÄSNINGEN

Intervjua karaktärerna

Låt eleverna skriva ett fiktivt reportage om en eller flera av karaktärerna i boken. Förslagsvis något som skulle kunna vara med i Kamratposten eller en tidning adekvat för den målgrupp du arbetar med. Instruktionen är att texten ska vara innehållsrik och spännande för läsaren. Ge dem förslag på frågor som bör besvaras: Vad har hänt? Vem var med? När hände det? Vilka känslor gav det personen? Vad hände efteråt?

Om tid finns, låt gärna eleverna göra en eller flera illustrationer till reportaget eller ännu hellre sammanställa ett helt reportage med både bilder och text.

Känslor i boken

Boken innehåller väldigt många känslor. Låt eleverna fundera på hur många olika känslor de kan identifiera. Låt dem ge exempel på känslorna. Be dem förklara vilka uttryck känslorna tar sig. Det står inte alltid uttryckligen att någon är arg. Likväl är personen arg. Hur vet man det? Be eleverna beskriva ansiktsuttryck och kroppsrörelser kopplade till olika känslor.

Om tid finns, låt gärna eleverna redogöra för vilka känslor som de tycker är lättast att identifiera. Vilka känslor är lättast att uttrycka i verkligheten? Finns det några känslor som är lättare eller bättre än andra? Jämför t.ex. sorg och ilska.

Ord

Boken innehåller en del ord och begrepp som är värda att diskutera. Författaren har medvetet valt dem för att locka till diskussion och för att eleverna ska lära sig nya ord och uttryck.

Exempel: Det vitbetsade skrivbordet, pappas säregna doft, sporadiska vykort, traggla verb, dialogövningar, ett internetbaserat verktyg, snurrar som en centrifug i huvudet, siffror som tycks ha ristats in i träet, för reflexmässigt upp handen, de hjärtliga diskussionerna, Stefans stapplande skolengelska, utgångsförbud, läderöglor, medpassagerare, som om diskborsten är fastvuxen vid hans arm, telegram, svarta järnbeslag, blossande kinder, cirkeln är slut.

Tipspromenad

Nedan återfinns ett förslag på frågor till en tipspromenad. Eftersom författaren tror att rörelse är bra för inlärningen förslås att frågorna sätts upp utomhus.

Frågor till tipspromenaden:

A. Vad heter Jasmins mamma?

1. Anna X. Lena 2. Sofia

B. Vilket språk använder Jasmin och Eddie när de pratar med varandra?

1. Engelska X. Svenska 2. Spanska

C. Hur många systrar har Eddie?

1. 2 (två) X. 3 (tre) 2. 4 (fyra)

D. Vilket är Eddies riktiga namn?

1. Fernandez X. Manuel 2. Eduardo

E. Vad hittar Jasmin på graven?

1. En röd ros X. Ett stenhjärta 2. En gravsten

F. Vad heter Stefans företag?

1. Programmerings-Skoj X. Matte-Latte 2. Teknik-Kul

G. Vilket löfte har nunnan avgett?

1. Kyskhetslöfte X. Tystnadslöfte 2. Fattigdomslöfte

H. Vilken sorts skor hittar Jasmin och Eddie i källaren?

1. Balettskor X. Gympaskor 2. Dansskor

Facit:

A. 1

B. 1

C. 2

D. 1

E. X

F. 2

G. X

H. 1

Författaren hoppas att boken väcker läslust både hos boktvekare och bokälskare men även att den lockar till många givande samtal mellan elever och/eller lärare.